WIKIPEDIA

Neandertal

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Başlığın diğer anlamları için Neandertal (anlam ayrımı) sayfasına bakınız.

Neandertal ya da **Neandertal insanı**, günümüzden yaklaşık 200 bin ila 28 bin yıl önce yaşamış insan türüdür.[1] İkili adlandırmada *Homo neanderthalensis*dir.[1][2] Fosilleri muhafaza etmeye müsait kireç taşı mağaralarda yaşadıkları için haklarında en fazla bilgi sahibi olunan ve bunun bir sonucu olarak modern kültürde tipik "mağara adamı" kalıbını yaratan tarih öncesi insan türüdür.[1]

Neandertal	
Korunma durumu: Soyu tükenmiş (EX)	
Fosil dağılımı: Ploistesen dönemi	

Neandertal iskeleti

Bilimsel sınıflandırma	
Âlem:	Animalia (Hayvanlar)
Şube:	Chordata (Kordalılar)
Sınıf:	Mammalia (Memeliler)
Takım:	Primates (Primatlar)
Alt takım:	Haplorrhini

İçindekiler

Köken bilimi

Yaşadıkları dönem ve bölge

Modern insan ile akrabalığı

Fosil kanıtları

Fiziksel farklar

Kaynakça

Dipnotlar

Dış bağlantılar

Köken bilimi

İlk neandertal fosili Almanya'nın Düsseldorf kenti yakınlarındaki Neander vadisinde 1856'da bulundu. Bu nedenle Neandertal ismi verildi.[1] Almanca "tal" ve eski Almanca'da "thal" sözcükleri *vadi* anlamına gelir.

Yaşadıkları dönem ve bölge

Neandertaller günümüzden yaklaşık 200 ila 100 bin yıl önce ortaya çıkmışlardır. Soyları yaklaşık 28 ila 35 bin yıl önce tükenmiştir.[1] Atlantik kıyılarından Orta Asya'ya, en kuzeyde Belçika'dan, güneyde Akdeniz ve güneybatı Asya'ya kadar olan bölgede yaşamışlardır.[1]

Neandertaller muhtemelen Avrupa'da, soğuk iklim koşullarına uyum sağlayabilmek amacıyla ortaya çıktı.[3] Daha sonra batı Asya'ya ulaştı ve muhtemelen Levant'da (doğu Akdeniz) Homo

sapiens ile karşılaştı. Neandertalların Afrika'ya ya da Özbekistan'ın doğusuna ulaştıkları konusunda herhangi bir iskeletsel kanıt yoktur.[3]

İnfra takım:	Simiiformes
Parvorder:	Catarrhini -Eskidünya maymunları
Üst familya:	Hominoidea -İnsansılar
Familya:	Hominidae -Büyük insansılar
Alt familya:	Homininae
Oymak:	Hominini
Alt oymak:	Hominina
Cins:	***Homo* - *İnsan***
Tür:	***Homo neanderthalensis***

Binominal adı

H. neanderthalensis

King, 1864

Dış bağlantılar

Wikimedia Commons'ta Neandertal ile ilgili çoklu ortam belgeleri bulunur.

Wikispecies'te Neandertal ile ilgili detaylı taksonomi bilgileri bulunur.

Modern insan ile akrabalığı

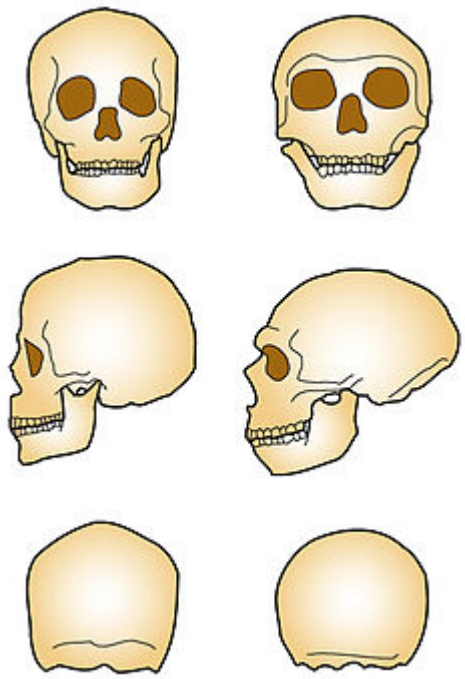

Homo sapiens ile *Homo neanderthalensis* kafataslarının karşılaştırılması

Neandertallerin evrimsel kaderi ile modern insanın ortaya çıkışı doğrudan alakalıdır. Homo sapiens, yaklaşık 200 ila 100 bin yıl önce doğu veya güney Afrika'da ortaya çıkmıştır.[3] Modern insan, yaklaşık 40 byö kuzeye doğru yayılmış, bu esnada yerel tarih öncesi insan türlerini sürmüş veya tüketmiştir. Bunun sonucu olarak, güneybatı Asya, Orta Asya ve orta Avrupa'daki Neandertaller çeşitli oranlarda modern insan ırkı tarafından absorbe edilmişlerdir.[1] Modern insana geçişin göreceli olarak geç yaşandığı batı Avrupa'da bile Neandertaller ile ilk modern insanların çiftleştiğine dair kanıtlar vardır.[1]

Fosil kanıtları

Neander Vadisi'nde 1856'da bulunan ilk fosiller 16 parçadan oluşuyordu. İlk etapta bunların tarih öncesi bir insan ırkına ya da anormal bir modern insana ait olabileceği düşünüldü.[1] 1886'da Belçika'nın Spy bölgesindeki bir mağarada bulunan fosiller ilk tespiti haklı çıkardı. Mağaradaki Neandertal fosillerinin yanında, Orta Paleolitik döneme ait taş aletler ve soyu tükenmiş hayvanların fosilleri vardı.[1]

1910'da batı ve orta Avrupa'da bir dizi Neandertal iskeletine ulaşıldı. Bu verilere dayanarak bilimadamları Neandertallerin tam dik ayakta duramayan, modern insandan daha az zekaya sahip bir yarı-insan oldukları sonucuna vardı. O dönemde, daha eski insan formları yaygın olarak kabul görmediği için, Neandertallerin insansı maymunlar ile modern insan arasında bir tür olduğu, modern insandan çok farklı oldukları için de insanın atası olamayacakları düşünüldü. II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu görüşün hatalı olduğu, evrimsel bir bakış açısıyla Neandertal ve modern insanın oldukça yakın olduğu görüşü hakim oldu. Bu nedenle Neandertaller Homo sapiens türüne dahil edildi ve sıklıkla "*Homo sapiens neanderthalensis*" olarak

anılmaya başlandı. Yakın dönemde Neandertaller Homo sapiens olarak değil de yakın fakat farklı bir tür olarak, "*Homo neanderthalensis*" şeklinde adlandırıldı.[1]

Neandertal erkek ve kadın modelleri

Neandertal iskeletleri, birçok arkeolojik materyalle birlikte Avrupa, güneybatı Asya ve en son Özbekistan dahil Orta Asya'da yoğun olarak bulundu. Günümüzde yaklaşık birkaç yüz tane bireye ait Neandertal fosiline ulaşılmıştır. Bunlardan bir kısmı neredeyse tam iskeletlerdir.[1]

Fiziksel farklar

Neandertaller ile ilk modern insanlar arasındaki en önemli fark güçlülük ve dayanıklılıktır. Neandertaller de tıpkı diğer tarih öncesi insan türleri gibi modern insandan daha güçlü ve dayanıklı canlılardı. İlk modern insanın kol ve baldırları günümüz insanına nazaran daha kalın olmakla birlikte Neandertallere göre daha inceydi. İlk modern insanın el anatomisinin daha hassas tutuş için değiştiği düşünülmektedir. Bacak anatomisinin fazla değişmediği anlaşılmaktadır. Zira tüm Pleistocene dönemi avcı-toplayıcı topluluklarında hızlı hareket etme önemliydi. Ön dişler küçüldü, yüz kısaldı, çene sivrildi, kaş çıkıntıları küçüldü. Beyin boşluğu daha yukarıya çıktı, yuvarlaklaştı ancak büyümedi. Bunun yanı sıra Neandertallerin geniş kafatasının farklı bir beyin şekli dolayısıyla da farklı bir düşünme yapısına işaret ettiği, bu yüzden de modern insandan daha zeki olabileceği yorumları yapılmaktadır.[4]

Kaynakça

- "Neandertal (http://www.britannica.com/EBchecked/topic/)." *Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online.* Encyclopædia Britannica Inc.

Dipnotlar

1. ^ a b c d e f g h i j k l "Neandertal (http://www.britannica.com/EBchecked/topic/Neanderthal)." *Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online.* Encyclopædia Britannica Inc.
2. ^ "Neanderthal." *Oxford Dictionary of English 2e*, Oxford University Press, 2003.
3. ^ a b c "evolution Neandertal (http://www.britannica.com/EBchecked/topic/Human)." *Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online.* Encyclopædia Britannica Inc.
4. ^ "Arşivlenmiş kopya" (https://web.archive.org/web/20130126060218/http://fotogaleri.ntvmsnbc.com/neandertaller-yeniden-dogacak.html?position=3). 26 Ocak 2013 tarihinde kaynağından (http://fotogaleri.ntvmsnbc.com/neandertaller-yeniden-dogacak.html?position=3) arşivlendi. Erişim tarihi: 14 Şubat 2013.

Dış bağlantılar

- İnsan ve Neandertal Çiftleşmişti (http://www.ntvmsnbc.com/news/389499.asp)
- Kanıtlandı: Neandertal geni taşıyoruz! (http://www.ntvmsnbc.com/id/25091674)

"https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Neandertal&oldid=22323837" adresinden alınmıştır.

Bu sayfa son olarak 3 Mayıs 2020 tarihinde ve 01.24 saatinde düzenlenmiştir.

Metin Creative Commons Atıf-BenzerPaylaşım Lisansı altındadır; ek koşullar uygulanabilir. Bu siteyi kullanarak, Kullanım Şartlarını ve Gizlilik Politikasını kabul etmiş olursunuz.
Vikipedi® (ve Wikipedia®) kâr amacı gütmeyen kuruluş olan Wikimedia Foundation, Inc. tescilli markasıdır.